

О.В. Лега, канд. екон. наук, доц. (ПДАА, Полтава)

В.Р. Литвиненко, студент (ПДАА, Полтава)

Д.А. Зал, студент (ПДАА, Полтава)

РЕЗЕРВ СУМНІВНИХ БОРГІВ: ПОДАТКОВИЙ ТА ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ

При здійсненні господарської діяльності підприємство стикається з проблемою виникнення дебіторської заборгованості, причому спостерігається постійне зростання її питомої ваги в структурі оборотних активів підприємства. До того ж, спостерігається виникнення безнадійної та сумнівної заборгованості. А, тому постає необхідність розробки та впровадження дієвих методів управління дебіторською заборгованістю, одними із яких є формування резерву сумнівних боргів.

Безнадійною заборгованістю вважають поточну дебіторську заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позовної давності. Сумнівна заборгованість – це поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує невпевненість у її погашенні боржником [1].

Створення резерву сумнівної заборгованості є зобов'язанням кожного підприємства. Підприємство самостійно в обліковій політиці вибирає методику нарахування резерву сумнівних боргів.

Згідно з п. 7 П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» - поточна дебіторська заборгованість, яка є фінансовим активом (крім придбаної заборгованості та заборгованості, призначеної для продажу), включається до підсумку балансу за чистою реалізаційною вартістю. Щоб визначити таку вартість на дату балансу, підприємство розраховує резерв сумнівних боргів (далі – РСБ), використовуючи методи, передбачені п. 8 П(С)БО 10. Тобто із застосуванням абсолютної суми сумнівної заборгованості або коефіцієнта сумнівності.

Облік РСБ ведеться в однойменному рахунку 38 «Резерв сумнівних боргів», а його нарахування відображається проведенням Дт 944 «Сумнівні безнадійні борги» - Кт 38. У період нарахування РСБ у бухгалтерському обліку визнаються витрати в сумі сумнівної заборгованості, яка і формує РСБ.

У періоді визнання заборгованості безнадійною вона списується з балансу: за рахунок РСБ – записом Дт 38 – Кт 34, 36, 37; понад суму РСБ (якщо її недостатньо) – записом Дт 944 – Кт 34, 36, 37.

Поточна дебіторська заборгованість, за якою створення резерву

сумнівних боргів не передбачене, у разі визнання її безнадійною списується з балансу у складі інших операційних витрат, оминаючи РСБ (п. 11 П(С)БО 10). Якщо після списання дебіторської заборгованості боржник її усе ж таки погасив, кредитор повинен визнати збільшення доходу від іншої операційної діяльності Дт 30, 31 – Кт 716 «Відшкодування раніше списаних активів».

Для цілей визначення об'єкта обкладення податком на прибуток діють інші правила визнання витрат за сумнівною і безнадійною заборгованістю. Так, у періоді:

- формування РСБ при визначенні об'єкта оподаткування бухгалтерський фінансовий результат потрібно збільшити на суму витрат зі створення РСБ (пп. 139.2.1 ПКУ). У результаті сумнівна заборгованість у сумі РСБ до податкових витрат у цьому періоді не потрапляє;

- списання безнадійної заборгованості з балансу фінансовий результат можна зменшити на суму списаної, у тому числі за рахунок РСБ, заборгованості, але тільки якщо вона визнається безнадійною в розумінні пп. 14.1.11 ПКУ (пп. 139.2.2 ПКУ).

Отже, витрати в сумі сумнівної дебіторської заборгованості відображаються: у бухгалтерському обліку – у період формування РСБ; у податковому обліку – у період списання заборгованості з балансу і використання РСБ.

Таким чином, резерв сумнівних боргів є одним із засобів достовірного відображення стану розрахунків з дебіторами, також створюється з метою покриття у майбутньому безнадійної дебіторської заборгованості. Він коригує дебіторську заборгованість до її чистої реалізаційної вартості, дозволяє підприємству показати, що відповідна сума може бути не стягнута з дебіторів, відображає реальну картину фінансового стану підприємства.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ Міністерства фінансів України від 08 жовтня 1999 р. № 237. / Верховна Рада України. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>. (дата звернення 15.03.2019).

2. Папінова О. Як визначити тимчасову податкову різницю за дебіторською заборгованістю. Практичний журнал «Баланс». 2018. № 7-8. С. 51-53.